

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

154. SESJA PLENARNA KR-U, 15.3.2023–16.3.2023

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Przyszłość Partnerstwa Wschodniego z perspektywy lokalnej i regionalnej

(2023/C 188/03)

Sprawozdawca:	Alin-Adrian NICA (RO/EPL)
Dokument źródłowy:	Opinia z inicjatywy własnej

I. ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

1. Mając na uwadze, że wojna prowadzona przez Rosję w Ukrainie, wspierana przez Białoruś, oraz ciągłe zagrożenie dla integralności terytorialnej Mołdawii i Gruzji wskazują na pilną potrzebę bardziej zdecydowanego wspierania przez UE wolnej i demokratycznej ścieżki rozwoju krajów sąsiadujących z UE.
2. Mając na uwadze, że państwa członkowskie UE i obecne kraje partnerskie z Europy Wschodniej (Armenia, Azerbejdżan, Gruzja, Republika Mołdawii i Ukraina) zobowiązały się do kontynuowania, odnowienia i wzmocnienia Partnerstwa Wschodniego, tak aby pozostało ono wiodącym forum i stanowiło ramy współpracy z krajami sąsiadującymi z UE na wschodzie.
3. Mając na uwadze, że najpotężniejszą długoterminową reakcją Europy na rosyjską inwazję będą wolne i demokratyczne państwa w Europie Wschodniej, Kaukazie Południowym i jeszcze dalej, dysponujące silnymi władzami regionalnymi i lokalnymi, dynamicznymi gospodarczo miastami i odpornymi społeczeństwami zaangażowanymi w przestrzeganie europejskich wartości.
4. Mając na uwadze, że wszystkie kraje partnerskie posiadające pełnię praw i obowiązków zapisanych w porozumieniach helsińskich i statutach założycielskich OBWE mogą swobodnie utrwać perspektywę europejską, pod warunkiem że spełniają również kryteria kopenhaskie.

II. PONOWNE ZDEFINIOWANIE PARTNERSTWA WSCHODNIEGO

5. Z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady Europejskiej z czerwca 2022 r. o przyznaniu Republice Mołdawii i Ukrainie statusu kraju kandydującego do UE oraz o uznaniu przyszłej europejskiej perspektywy Gruzji.
6. Pochwala znaczne postępy poczynione przez te trzy kraje – Gruzję, Mołdawię i Ukrainę – we wdrażaniu układów o stowarzyszeniu oraz pogłębionych i kompleksowych umów o wolnym handlu.
7. Z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie w dniu 3 marca 2021 r. kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie z Republiką Armenii, gdyż stanowi ona kamień milowy w stosunkach UE–Armenia.

8. Uważa, że „kwestie podstawowe” powinny pozostać wspólną podstawą zbliżania krajów Partnerstwa Wschodniego: wspólne zobowiązanie na rzecz wolności, demokracji, praworządności i praw człowieka, przy jednoczesnym kontynuowaniu prac nad wspólnymi celami, takimi jak promowanie równości płci, ochrona mniejszości i praw językowych, przeciwdziałanie zmianie klimatu, postępy w transformacji ekologicznej i cyfrowej, wspieranie silnego i niezależnego społeczeństwa obywatelskiego, zwiększanie odporności i dobrobytu oraz pogłębianie stosunków gospodarczych. Podkreśla, że stałe wsparcie dla białoruskiej opozycji demokratycznej na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, a także wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego, mają zasadnicze znaczenie dla promowania wartości demokratycznych w tym kraju.

9. Zwraca uwagę na istotną rolę, jaką władze lokalne i regionalne mogą odegrać w obronie tych „kwestii podstawowych” w regionach i społecznościach lokalnych, a także w osiąganiu wspólnych celów, gwarantując jednocześnie przestrzeganie zasady pomocniczości UE poprzez zbliżenie do siebie lokalnych obywateli i Unii Europejskiej oraz jej wartości.

10. Podkreśla jednak, że konieczne jest ponowne określenie celów politycznych Partnerstwa Wschodniego i jego struktury wielostronnej, aby mogło się ono dalej rozwijać.

11. Uznaje, że po ponad dekadzie współpracy w ramach Partnerstwa Wschodniego priorytety poszczególnych krajów Partnerstwa są obecnie rozbieżne ze względu na różne potrzeby rozwojowe, priorytety krajowe i aspiracje integracyjne, ale również ze względu na stosowaną przez Rosję politykę agresji, destabilizującą taktykę i dezinformację. Dlatego też z niecierpliwością oczekuje wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego oceny przyszłości Partnerstwa Wschodniego.

12. Uznaje, że Partnerstwo Wschodnie pozostaje odpowiednimi ramami, które nie wyczerpały w pełni swojego potencjału regionalnego i mogą nadal mieć znaczenie dla wszystkich partnerów, jeśli zostaną zreformowane w taki sposób, by określały cele względem UE dla poszczególnych krajów. Elastyczne formaty i narzędzia w obrębie tych ram powinny uzupełniać potrzeby zarówno nowych krajów kandydujących do UE, jak i innych partnerów, przy jednoczesnym zachowaniu wspólnych wartości i zasad, wzajemnych interesów i zobowiązań.

13. Zwraca uwagę, że Partnerstwo Wschodnie powinno być bardziej zorientowane na wyniki poprzez dostosowanie narzędzi i formatów działania do potrzeb partnerów, w tym poprzez wspieranie najbardziej zaawansowanych partnerów w ich dążeniu do członkostwa w UE.

14. Wzywa zarówno Komisję Europejską, jak i rządy krajów partnerskich do zaangażowania władz regionalnych i lokalnych w ustalanie priorytetów współpracy o oddziaływaniu terytorialnym (np. w zakresie efektywności energetycznej, środowiska i przystosowania się do zmiany klimatu, połączeń transportowych, decentralizacji i reformy administracji publicznej, wsparcia dla społeczeństwa obywatelskiego) oraz do włączenia tych władz do odpowiednich platform i paneli Partnerstwa Wschodniego, które powinny zostać rozszerzone na przedstawicieli CORLEAP-u.

15. Odnotowuje pozytywny wpływ współpracy w ramach Partnerstwa Wschodniego na życie zwykłych obywateli, ale podkreśla, że należy zwiększyć widoczność Partnerstwa i wkładu UE w oparciu o dotychczasowe osiągnięcia. Można to również osiągnąć dzięki systematycznej współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz ich stowarzyszeniami w terenie.

16. Zauważa, że dla osiągnięcia celów Partnerstwa Wschodniego istotne znaczenie ma dalsze wspieranie samorządu lokalnego, który jest podstawowym filarem i fundamentem demokracji, i z zadowoleniem przyjmuje prace Kongresu Rady Europy w tej dziedzinie.

III. ZALECENIA POLITYCZNE

17. Opowiada się za przyjęciem indywidualnego podejścia do celów Partnerstwa Wschodniego, aby odzwierciedlić różne potrzeby krajów kandydujących do UE, potencjalnych kandydatów i innych partnerów, ponieważ uniwersalne podejście nie ma już uzasadnienia. Potrzeby specyficzne dla danego kraju powinny być wyznaczone w sposób uwzględniający również szczególne interesy społeczności regionalnych i lokalnych.

18. Zaleca uelastyczenie zakresu geograficznego Partnerstwa Wschodniego, co umożliwi ściślejszą współpracę z krajami takimi jak pewne kraje w Azji Środkowej. Należy także określić obszary współpracy z krajami Bałkanów Zachodnich.

19. Zwraca uwagę, że wymiar związany z tworzeniem sieci regionalnych i lokalnych powinien zostać potwierdzony w ramach odnowionego Partnerstwa Wschodniego poprzez dialog polityczny (CORLEAP) i współpracę terytorialną. W tym kontekście Europejski Komitet Regionów i CORLEAP, za pośrednictwem swoich członków i partnerów, mogłyby przyczynić się do realizacji agendy terytorialnej Partnerstwa Wschodniego w formie partnerskiej współpracy i mechanizmów partnerskiego uczenia się.

20. Uznaje, że Partnerstwo skutecznie przyczyniło się do stworzenia ram dla szeregu projektów mających na celu dobre rządy i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Uważa jednak, że działania na rzecz wzmocnienia odporności powinny zostać włączone do głównego nurtu polityki i że w tym celu należy zaoferować wszystkim szczeblom sprawowania rządów nowe narzędzia.

21. Wskazuje, że w ramach Partnerstwa Wschodniego należy ustanowić wielopoziomą platformę na rzecz lokalizacji celów zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju w regionie sprzyałoby wprowadzeniu środków w zakresie energii na poziomie lokalnym oraz alternatywnych rozwiązań na rzecz stworzenia przyjaznych dla środowiska systemów niezależnych od rosyjskich zasobów energetycznych, przy jednoczesnej poprawie źródeł utrzymania i odporności społeczności lokalnych i ich obywateli.

22. Proponuje utworzenie wspólnego sekretariatu Partnerstwa Wschodniego, w którym UE i każdy z partnerów, włączając w to przedstawicieli poziomu lokalnego i regionalnego, byłiby należycie reprezentowani i którego celem będzie mobilizowanie funduszy oraz określanie i kształtowanie projektów zgodnie z głównymi celami politycznymi Partnerstwa. Uważa, że wspólny sekretariat zwiększyłby odpowiedzialność członków za projekt oraz poprawił przejrzystość, koordynację i widoczność.

23. Zaleca niezwłoczne wdrożenie projektu wirtualnej Akademii Lokalnej i Regionalnej Administracji Publicznej⁽¹⁾ w celu wzmocnienia budowania zdolności władz lokalnych i regionalnych w ramach Partnerstwa Wschodniego, promowania przejrzystości i dobrych rządów, zwalczania korupcji oraz wspierania partnerów w przeprowadzaniu reform decentralizacyjnych.

24. Opowiada się za rozszerzeniem programów TAIEX i programów partnerskich na władze regionalne i lokalne w krajach Partnerstwa Wschodniego w celu poprawy ich zdolności administracyjnych. Rozszerzenie sieci zainteresowanych stron w ramach projektów partnerskich na władze regionalne i lokalne będzie miało korzystny wpływ i przyczyni się do łatwiejszej realizacji celów projektu.

25. Uważa, że specjalne przydziały finansowe przeznaczone dla władz lokalnych i regionalnych UE i Partnerstwa Wschodniego, które zostaną określone w ramach planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Partnerstwa Wschodniego o wartości 17 mld EUR, pomogłyby w rozwijaniu współpracy transgranicznej i terytorialnej, w tym dzięki wykorzystaniu europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT), stymulując wymianę najlepszych praktyk i realizację projektów dostosowanych do potrzeb wyznaczonych celów terytorialnych.

26. Uważa, że Partnerstwo Wschodnie mogłoby w większym stopniu koncentrować się na praktycznych projektach i inicjatywach na rzecz poprawy konektywności partnerów Partnerstwa Wschodniego z UE, w szczególności w dziedzinie infrastruktury fizycznej (transport drogowy i kolejowy, elektryczność i kable cyfrowe, szlaki morskie, połączenia międzysystemowe itp.), a także na rzecz ich integracji z unijnym rynkiem cyfrowym i telekomunikacyjnym (np. zniesienie opłat roamingowych). Sugeruje zatem, aby zaoferować natychmiastowe możliwości sektorowej integracji gospodarczej, w tym działania na rzecz integracji z rynkiem wewnętrznym UE, oraz pomoc finansową w niespotykanej dotychczas skali i tempie, również poprzez pobudzanie przedsiębiorczości lokalnej i regionalnej, zwłaszcza wśród MŚP trzech krajów.

27. Wzywa do utworzenia platformy inwestycyjnej w ramach Partnerstwa Wschodniego, która łączyłaby wysiłki międzynarodowych instytucji finansowych i umożliwiałaby władzom lokalnym i regionalnym ułatwienie realizacji projektów w ramach Partnerstwa Wschodniego w zakresie budowania zdolności, pomocy technicznej i dobrych rządów, jako sposobu stymulowania zrównoważonego rozwoju terytorialnego, zapobiegania dysproporcjom społecznym i gospodarczym oraz wspierania lokalizacji i realizacji celów zrównoważonego rozwoju na danym obszarze.

28. Proponuje zatem opracowanie modelu inwestycji lokalnych w Partnerstwie Wschodnim, w oparciu o doświadczenia Banku Rozwoju Rady Europy i z myślą o finansowaniu szerokiej gamy projektów społecznych i gospodarczych realizowanych przez podmioty rządowe, lokalne i regionalne oraz instytucje publiczne.

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Władze lokalne i regionalne kształtujące przyszłe Partnerstwo Wschodnie (Dz.U. C 79 z 10.3.2020, s. 45).

29. Uważa, że krajom partnerskim należy zapewnić elastyczność w wyborze programów, które są dla nich najbardziej istotne, a jednocześnie w nadawaniu priorytetu programom skierowanym do organów lokalnych i regionalnych, co pozwoliłoby Europejskiemu Komitetowi Regionów odgrywać kluczową rolę w określaniu partnerów europejskich gotowych do dalszej współpracy ze ich odpowiednikami.

30. Zaleca priorytetowe traktowanie środków i projektów ukierunkowanych w szczególności na transformację ekologiczną i cyfrową oraz pobudzanie odbudowy społeczno-gospodarczej, a także wzywa do przyjęcia programu na rzecz odbudowy, odporności i reform na nadchodzącym szczycie szefów państw Partnerstwa Wschodniego.

31. Podkreśla fakt, że kraje partnerskie podpisały umowę o współpracy w celu przeciwdziałania pogarszaniu się stanu środowiska, ze szczególnym naciskiem na działania w dziedzinie klimatu, włączając w to energię i infrastrukturę, a także na zmniejszenie ilości odpadów i ochronę różnorodności biologicznej.

32. Zaznacza, że decentralizacja administracyjna i zwiększenie zakresu spraw publicznych zarządzanych przez władze lokalne w krajach partnerskich mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia i utrzymania powszechnej demokracji w celu zwiększenia uczestnictwa obywateli, w tym wspierania nowych metod konsultacji społecznych (panele obywatelskie, demokracja uczestnicząca), środków antykorupcyjnych, ochrony praw człowieka, wraz z prawami mniejszości, oraz poprawy systemów wymiaru sprawiedliwości przy jednoczesnym uwypukleniu podstawowych wartości UE.

33. Zaleca, by władze lokalne i regionalne Partnerstwa Wschodniego w dalszym ciągu angażowały się we współpracę ze wszystkimi partnerami – w tym z Radą Europy i Europejską Wspólnotą Polityczną – ukierunkowaną na wspieranie polityki rozwoju lokalnego wykraczającej poza politykę rozszerzenia UE.

Bruksela, dnia 15 marca 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
